

LIIDIA TUULSE (HAAS) – 100

18. III 1912 - 17. III 2012

(luuletaja)

Luulekogud:

„Liiv ja lumi“ (Lund, 1968)

„Linde pihlaka võrast“ (Lund, 1983)

„Tiivalöök“ (Tln. 1989)

„Muutuda sõnaks“ (Tln. 1997)

„Kogutud luuletused 1969 – 1997“ (Tln. 2007)

Luulekogud sisaldavad vabavärsilisi isikupäraseid looduspilte, tähtsal kohal on inimese ja looduse kokkukuuluvustunne. Inimene, loodus, ilu, ka loodusilu - need ongi märksõnad, millest lähtub Liidia Tuulse luule. Tema lüürika on täis lilli, linde, värve, merd, liiva, lund. Ja kindlasti puid, mida ta luules ikka ja jälle poetiseerib.

Alasti

Mu latv imeb päikest

ja juured vett.

Mu kroonis pesitsevad linnud

ja oksalt oksale hüplevad oravad.

Ma elan.

Aga ometi luuran tuld

nagu pilliroog,

et pragisedes lõõtsuda

pimedasse öösse,

sest mu tüvi

on alasti. /Luulekogust Liiv ja lumi/

Takjas

Oled sa märganud,

et takjal,

mis sind alles eile torkas,

on õis muutunud valgeks villatutiks,

mis pehmelt paitab

su üsja veristet sõrmi.

Ma ei mäleta,

et inimene,

kes sind sõna okkaga haavas,

oleks tulnud

su haavu siduma. /Luulekogust Linde pihlaka võrast/

1937. aastast alates on avaldatud ajakirjanduses Liidia Tuulse reisikirju, arvustusi ja lühiproosat, aastast 1961 „Tulimullas“ ja mujal väljaannetes luuletusi, luuletõlkeid (peamiselt rootsi ja saksa keelest) ning esseid.

Liidia Tuulse sündis Viljandimaal (hiljem Valgamaa koosseisus) Hummuli vallas Soe alevis kaupmehe tütreana. Kooliteed alustas Veisteri Eraalgkoolis, seejärel jätkas õpinguid Valga Tütarlaste Gümnaasiumis. Aastail 1929 – 1934 õppis Liidia Tartu Ülikooli filosoofiateaduskonnas filosoofiat, germaani filoloogiat ja kunstiajalugu, ülikooli lõpetas *cum laude*. Edasi täiendas end Königsbergi ja Stockholmi ülikoolis, filosoofiamagistri kraadi sai 1938. aastal. Tartus oldud aja sisse jäi ka tutvumine „Arbujate“ loominguga.

1936. aastal abiellus Liidia Haas kunstiajaloo professori Armin Tuulsegaga, kolm aastat hiljem sündis perre esimene laps - poeg Tanel. Kirjanduslik tegevus jäigi emakohustuste ning peatselt alanud sõja tõttu kõrvale.

„Tänu sellele, et valisin kunstiajaloo, leidsin võrratu abikaasa. Tema õppis ka kunstiajalugu. Ta sai Eestis professori koha, Stockholmis oli suur konkurents, kuid ta valiti kunstiajaloo professoriks ja oli selles ametis 17 aastat pensionile minekuni.“ /Valgamaalane, 01.10.2005/

1944. aastal põgenes Liidia Tuulse koos perega Rootsi.

“Armin sai kunstiajaloo professorina ülesande päästa Eestis olevaid kunstiväärtusi ja toimetada need kindlatesse varjupaikadesse. Ta tellis selleks suure veoauto. Minagi nelja-aastase poja Taneliga otsustasin jätta maha kodu Tartus ning minna pakku. Just 9. märtsi pommitamise ajal otsustas ka Gustav Suits pageda koos naise ja lastega Rootsi varjule. Tartust Tallinna sõitsime järgmisel päeval. Istusin pojaga koos juhikabiinis, Gustav ja Armin olid taga koorma otsas kunstivarade vahel,” meenutab Liidia. /Eesti Naine, 2007/

1946. aastal sündis perre teine poeg Toomas. Rootsis sai Liidia esialgu tööd arhiivitöölisena, aastail 1950 – 1962 töötas sariteose „Sveriges kyrkor“ („Rootsi kirikud“) toimetuses ja saksa keele lektorina.

1950. aastate lõpul hakkas seni luuletõlgetega tegelenud Liidia Tuulse luuletama. Tema peamine julgustaja ja esimene arvustaja oli juba kooliajast tuttav Bernard Kangro. Toetajaid oli teisigi – Arno Vihalemm, Marie Under, Helmi Mäelo jt.

Liidia Tuulse on palju esinenud Rootsis, Šveitsis, USA-s ja Kanadas eesti- ja saksakeelsete ettekannetega peamiselt eesi kirjandusest ja luuletajaist. *„Mina olen olnud rahvavalgustaja, kogu elu olen pidanud ettekandeid organisatsioonides, ka Ameerikas. Oli kirjandust, psühholoogiat./Valgamaalane, 01.10.2005/*

Mõistuse tarku teri

jätkub ohtralt

nii enda kui ligimese tarbeks.

Külvan heldelt,

külvan teadlikult,

poetan maha möödaminnes,

raiskan lausa tuulde... /Luulekogust Linde pihlaka võrast/